

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านของ
โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม
พื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการศึกษา
จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 355 คน และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัด
พิษณุโลก จำนวน 93 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

2.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในด้านการศึกษาและรวบรวม
วัฒนธรรมพื้นบ้าน การถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดการเรียนการสอนเพื่อ
อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอด
วัฒนธรรมพื้นบ้าน

2.1.3 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสอนสอดแทรกในมวลประสบการณ์

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน

2.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

2.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน วิธีการสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน โครงการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน การประเมินผลโครงการเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน ปัญหาในการดำเนินงาน การแก้ปัญหาในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปมอบให้แก่ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือจากครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปมอบให้แก่โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยนำมาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ในรูปตารางและความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปความถี่และความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แยกเสนอตามประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของครูผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพ

สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.78 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-35 ปี ครูผู้สอนเกือบทุกคน นับถือศาสนาพุทธ คือ ร้อยละ 99.71 และส่วนมากมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีถึง ร้อยละ 83.10 ครูส่วนมากไม่ได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้ที่เคยเข้ารับการอบรม จะได้รับการอบรมเพียง 1-2 ครั้ง

ตอนที่ 2 บทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน

2.1 บทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน บทบาทที่โรงเรียนกระทำมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการศึกษา เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมา คือ การชักชวนและสนับสนุนให้ประชาชนและนักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.75$)

2.2 บทบาทของโรงเรียนในการสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน บทบาทที่โรงเรียนกระทำมากที่สุด คือ คณะครูปฏิบัติตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน และชักชวนให้นักเรียนปฏิบัติตาม ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมา คือ การปฏิบัติตาม "โครงการส่งเสริมดนตรีไทย" และ "โครงการส่งเสริมศิลปแม่ไม้มวยไทยประกอบดนตรี" ($\bar{X} = 3.82$)

2.3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน บทบาทที่โรงเรียนกระทำมากที่สุด คือ เนื่องในโอกาสพิเศษคณะครูพานักเรียนไปบูรณะทำความสะอาด โบราณสถาน และสถานที่สำคัญในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.53$)

2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านกับชุมชน บทบาทที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมา คือ การให้บริการสถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ ฯลฯ แก่ประชาชนในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.04$)

ตอนที่ 3 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสอนสอดแทรกในมวลประสบการณ์

ครูผู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.96 รองลงมา คือ ครูจักดนตรีนาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 21.90 สำหรับการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสอนสอดแทรกในมวลประสบการณ์ พบว่า ใคนำไปสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.03 รองลงมา คือ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย คิดเป็นร้อยละ 23.81

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้บริหาร

ผู้บริหารทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาพุทธ และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการบริหาร

โรงเรียนมากกว่า 15 ปี โดยส่วนมากไม่ได้รับการอบรมทางด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้เข้ารับการอบรมจะเข้ารับการอบรมเพียง 1-2 ครั้งเท่านั้น

ตอนที่ 2 บทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน

1. วิธีการศึกษาและรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีการศึกษา และรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านจากเอกสารต่าง ๆ เช่น จากห้องสมุด รongลงมา คือ การออกเก็บข้อมูลด้านวัฒนธรรมทางภาคสนามของผู้บริหารและคณะครู

2. การเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านแก่นักเรียนและประชาชน

2.1 วิธีการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านแก่นักเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีเสนอแนะให้ครูผู้สอนได้สอดแทรกในมวลประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่ม โดยสอดแทรกตามความเหมาะสม และความสอดคล้องของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ รongลงมา คือ การประชุมชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงแนวปฏิบัติ และความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน

2.2 วิธีการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านให้แก่ประชาชน

ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้จัดตั้งกลุ่มสนใจวัฒนธรรมพื้นบ้านภายในโรงเรียน แล้วเชิญชวนให้ประชาชนเข้ากลุ่มตามความสนใจ รongลงมาคือ คณะครูและนักเรียนร่วมกันจัดทำวารสาร เอกสาร แจกจ่ายให้แก่ประชาชน

3. โครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน

3.1 โครงการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน โครงการที่จัดมากคือ โครงการเข้าร่วมกิจกรรมขนบธรรมเนียมประเพณีกับชุมชน รongลงมาคือ โครงการส่งเสริมประเพณีรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์

3.2 โครงการอนุรักษ์และสืบทอด วัฒนธรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน โครงการที่จัดมาก คือ โครงการเล่านิทานและการละเล่นพื้นบ้าน รongลงมา คือ การจัดทำเอกสารเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน

3.3 โครงการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน โครงการที่จัดมากที่สุด คือ โครงการสะสมและอบรมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน รongลงมาคือ โครงการเครื่องปั้นดินเผา

3.4 โครงการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง
ดนตรี นาฏศิลป์และการละเล่นพื้นบ้าน โครงการที่จัดมากที่สุด คือ โครงการส่งเสริมศิลปแม่ไม้
มวยไทยประกอบดนตรี โครงการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน

3.5 โครงการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง
ชีวิตความเป็นอยู่พื้นบ้าน โครงการที่จัดมากที่สุด คือ โครงการยากกลางบ้าน รองลงมาคือ
โครงการเผยแพร่ประโยชน์ของสมุนไพร

4. การประเมินผลโครงการ

วิธีการนี้ใช้มากที่สุด คือ การสังเกต รองลงมาคือ การสอบถาม
และการสัมภาษณ์

5. ปัญหาในการดำเนินงาน

5.1 ปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน อันเนื่องมา
จากโรงเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ โรงเรียนขาดทุนทรัพย์ ขาดอุปกรณ์ และสื่อต่าง ๆ ตลอดจน
ขาดบุคลากรที่มีความรู้ รองลงมาคือ โรงเรียนมีแผนงานที่ต้องการทำมากและเขตบริการกว้างขวาง
มาก

5.2 ปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านอันเนื่องมาจาก
ประชาชน ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่น รองลงมาคือ
ประชาชนขาดความรู้ในด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน

6. แนวทางการแก้ปัญหา

6.1 แนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโรงเรียน โรงเรียนได้
พยายามแก้ปัญหาโดยการส่งครูเข้ารับการอบรมและให้ครูศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นอกจากนี้
โรงเรียนเสนอให้เป็นโครงการของจังหวัด

6.2 แนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดจากประชาชน โรงเรียนได้
พยายามแก้ปัญหาด้วยการจัดกิจกรรมโดยเลือกกิจกรรมที่สำคัญ ๆ และที่ชุมชนสนใจจัดขึ้นก่อน
นอกจากนี้ยังได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

อภิปรายผลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 31-35 ปี ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ครูผู้สอนเกือบทุกคนนับถือศาสนาพุทธ สำหรับประสบการณ์ในการสอนมีมากกว่า 15 ปี ครูส่วนมาก มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 83.10 ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ อุทร สิริศักดิ์ (2527: 95) ที่พบว่า จังหวัดพิษณุโลก เป็นจังหวัดที่มีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถม ศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก รับผิดชอบ จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถึงขั้นบัณฑิตศึกษา และวิทยาลัยครูพิษณุโลกสงครามก็ผลิตครูในระดับ ปริญญาตรี สถาบันทั้งสองแห่งได้ผลิตครูมานานกว่า 10 ปี ซึ่ง เปิดสอนทั้งในเวลาและนอก เวลา ราชการ การที่สถาบันทั้งสองแห่งจัด เวลาในการศึกษาสองผลัด เช่นนี้ เป็นการส่งเสริมให้ครูประจำ การสามารถยกระดับวิชาชีพของตนให้สูงขึ้นได้ง่าย ดังนั้นครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ในจังหวัดพิษณุโลก จึงมีวุฒิปริญญาตรี เป็นส่วนมาก สำหรับการเข้ารับการอบรมพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านวัฒนธรรม เช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์ วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน และศูนย์ศึกษาและวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านทั่ว เมืองฝ่ายเหนือ ส่วนครูที่เคยเข้ารับการอบรมจะได้รับการอบรมเพียง 1-2 ครั้งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ วัลยา โกสม (2530: 221) ชำนาญ แก้วคะดา (2526: 58) และ อัจรา ทองหลาย (2530: 11) ที่พบตรงกันว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมทางด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 บทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน

1. บทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในการศึกษาและรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้าน

พบว่า บทบาทที่กระทำมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น

เนื่องจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527: 43) ที่ว่า "...โรงเรียนควร เป็นศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น..." เพื่อ

ให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและวัฒนธรรม (2528: 9) และได้กล่าวถึงหน้าที่ของโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า "...บรรดาวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ใน จังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดมีโครงการที่จะให้โรงเรียนทำหน้าที่ ในการอนุรักษ์และสืบต่อให้ดำรงอยู่ตลอดไป ทั้งนี้ทางจังหวัดจะมีโครงการใหม่ปฏิบัติส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งจะให้โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนจัดตั้งโครงการขึ้นมาเอง เพื่อให้เหมาะสม กับสภาพของวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ" ซึ่งบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ วัฒนธรรมพื้นบ้านนั้น โทสุรย์ สีนลาวัฒน์ (2524: 36) และ นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526: 14) ได้กล่าวตรงกันว่า โรงเรียนควรทำหน้าที่อนุรักษ์ ส่งเสริม และปรับปรุงวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อิศรา พจนานาส (2528: 79) ศิริณา กระสาททอง (2529: จ) และ อัจฉรา ทองหลาย (2530: 69) ที่ได้ผลการวิจัยตรงกันว่า โรงเรียนประถมศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ ตลอดไป อนึ่งการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดมาก ดังผลจากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526: 67) พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ นนทลือชา (2526: บทคัดย่อ) ที่พบว่า คณะกรรมการ พัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาสตรีประจำหมู่บ้าน ผู้นำเยาวชนและกลุ่มครูในชุมชน มีความ ต้องการให้ครูมีบทบาทต่อวัฒนธรรมมากขึ้น และนอกจากนี้จากการวิจัยของ มานพ กาละดี (2525: 336) พบว่า ประชาชนมีความเชื่อว่า ในอนาคตประเพณีท้องถิ่นต้องเสื่อมลง การ ละเล่นพื้นบ้านจะลดลงหากไม่ช่วยกันส่งเสริมหรือรักษาไว้อาจสูญหายไป โรงเรียนและวัด ควร เป็นสถาบันส่งเสริม สนับสนุน และดำรงไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของท้องถิ่น

2. บทบาทของโรงเรียนในการถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน พบว่า บทบาทที่กระทำมากที่สุดคือ การปฏิบัติตัวของครูตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นัก เรียน

การที่ครูปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นัก เรียนนั้น

เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า ครูผู้สอนส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก การศึกษาถึงระดับปริญญาตรีซึ่งการศึกษาในระดับนี้ได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ วัฒนธรรม วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติชนวิทยา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (สุจริต บัวพิมพ์: บทคัดย่อ) ตลอดจนการมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 15 ปี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ครูได้ทราบถึงลักษณะ ความสำคัญ ประโยชน์ของวัฒนธรรมพื้นบ้าน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตามวัฒนธรรม เพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน สำหรับบทบาทของครูในด้านนี้จากการวิจัยของ กมล รอดคล้าย (2523: จ) พบว่า ครูควรให้คำแนะนำและ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน เช่น การแต่งกายให้เหมาะสมกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และจากการวิจัยของ พนมพร อภารวัฒน์ (2526: 13) และ ชุติมา เขยชม (2531: 75) ได้ผลการวิจัยตรงกันว่า ครูควรปฏิบัติตามแบบอย่างอันดีงาม เพื่อให้ นักเรียนได้แบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2526: 108-109) ที่กล่าวว่า ครูจะต้องสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งสามารถทำได้สองวิธีคือ การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีให้ เป็นแบบอย่าง และการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมในขณะที่เดียวกันก็พยายามส่งเสริมและชักชวนให้นักเรียนได้กระทำตาม ทั้งนี้เพราะ "เด็ก ๆ มักจะเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนตนเอง ได้ดีที่สุด เมื่อมีการย้ำและเน้นอย่างสม่ำเสมอทางการประพฤติปฏิบัติและทางความคิด โดยผ่านทางกิจกรรมหลาย ๆ ลักษณะ จากการได้รับฟัง ได้เห็น ได้สังเกต ได้รับคำแนะนำ ได้เลียนแบบ ได้รับการชมเชยอยู่ไม่ขาดระยะแล้ว ย่อมเกิดความรักซึ่งในวัฒนธรรมของตนในที่สุด" (จิราพร ธวัชวิเชียร 2521: 14)

3. การจัดการเรียนการสอน เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านของโรงเรียน พบว่า สิ่งที่ครูได้ปฏิบัติตามที่ดีที่สุดในด้านนี้คือ ในโอกาสพิเศษและ เทศกาลวันสำคัญทางศาสนา โรงเรียนได้นำนักเรียนไปบูรณะทำความสะอาดวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญในท้องถิ่น

การที่ครูและนักเรียนออกไปพัฒนาโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด และสถานที่สำคัญในท้องถิ่น ถือว่า เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและนอกจากนี้ ยังนับได้ว่าครูได้ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนเพื่อประกอบการเรียนการสอน สัตตา ศุภปรีดี (2524: 77) และ จำลอง มหานิยม (2526: 202) ได้เสนอแนะว่า การใช้แหล่งวิชาการชุมชน

ประกอบการเรียนการสอน จะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเห็นคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด อันจะมีผลไปสู่การอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พเยาว์ ไวยโรจน์ (2530: 47) พบว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของโบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น ร่วมกันทำความสะอาดโบราณสถานและโบราณวัตถุในท้องถิ่นในวันสำคัญ หนึ่งการที่ครูและนักเรียนได้ไปบูรณะและทำความสะอาด สถานที่สำคัญของชุมชนนั้น เป็นความต้องการของบุคคลหลายฝ่าย เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครอง กรรมการศึกษา ฯลฯ ดังการวิจัยของ นงเยาว์ เสถียรรัตน์ (2529: 143) ที่พบว่า เยาวชนมีความเห็นว่าโรงเรียนควรนำนักเรียนร่วมพัฒนาสถานที่สำคัญในท้องถิ่น ในวันสำคัญต่าง ๆ และการวิจัยของ ฉลาด บุตรเนียน (2528: 83) พบว่า ครูและกรรมการโรงเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนนำนักเรียนออกไปทำเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชิต ลือพิช (2526: 57) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยการจัดให้มีการพัฒนาและตกแต่งบริเวณโบราณสถานของท้องถิ่น พานักเรียนไปทำความสะอาดวัด สำหรับเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาวัดนั้น วิลาสินี ศรีมาวิน (2524: 105) พบว่า นักเรียนที่อยู่ในเขตภูมิภาคมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาล งานพิธีตามประเพณีต่าง ๆ และมีโอกาสได้ร่วมมือในการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ มาก เพราะโรงเรียนในส่วนภูมิภาคอยู่ใกล้ชิดกับวัดอันเป็นแหล่งวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ สลักขณา อินทะจักร (2529: 244) ที่กล่าวว่า วัด เป็นสถานที่ที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน และวัด เป็นสถานที่จัดงานและยังเป็นศูนย์รวมของประชาชนในท้องถิ่น

4. บทบาทของโรงเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน พบว่า ครูเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน

บทบาทของครูในการเข้าร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมในด้านนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งดังคำกล่าวของ สุจริต เพียรชอบ (2522: 52-57) ที่กล่าว "ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งการถ่ายทอดวัฒนธรรมทำได้โดยสอนในชั้นเรียน จัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรในโรงเรียน และนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนที่อาศัยอยู่"

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526: 275-321) ได้เสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดโครงการ เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ร่วมมือกับวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ของชุมชน เช่น ในงานทอดกฐินและปลูกต้นไม้ประจำปี การเข้าร่วมกระบวนการแห่ง ร่วมประดิษฐ์หรือจัดดอกไม้ในงานวันสงกรานต์ งานลอยกระทง งานอุปสมบทและงานศพ ร่วมกิจกรรมกีฬา งานเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประเพณี ซึ่งนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ทองพลาย (2530: จ) ที่พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรม ครูควรมีส่วนร่วมกับประชาชนในการปรับปรุง ส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านของตน และจากการวิจัยของ ศิรินา กระสาทอง (2529: 121) พบว่า กิจกรรมที่ครูรับรู้ว่าคุณเองปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมและร่วมมือกับประชาชนในการประกอบกิจกรรมในวันสำคัญ และนอกจากนี้ สุวิศ หกสุวรรณ (2527: 100) จารุวรรณ วัฒนกุล (2527: 25) สิริรัตน์ สุทธิคารา (2529: 93) และ บุญเหลือ คำเขียว (2528: 83) ได้ทำการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของครูและนักเรียน ซึ่งได้ผลการวิจัยตรงกันว่า ครูและนักเรียนควรเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนเนื่องในโอกาสหรือเทศกาลสำคัญ ๆ ทางศาสนา และโรงเรียนควรให้การสนับสนุนในด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และความคิดเห็นแก่ชุมชน

ตอนที่ 3 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสอนสอดแทรกในมวลประสบการณ์

พบว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ครูรู้จักมากที่สุด ได้แก่ ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน เช่น การลอยกระทง การเวียนเทียนวันมาฆบูชา และได้นำมาสอนสอดแทรกในมวลประสบการณ์สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมากที่สุด

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษาที่แบ่งออกเป็นกลุ่มประสบการณ์

4 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ต่างมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรม เช่น กลุ่มทักษะมีเนื้อหาวิชาภาษาไทย ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในภาษา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาทางจริยธรรมและประเพณี กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งกาย งานใบตอง การแกะสลัก และสำหรับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีเนื้อหา

เรื่องวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีวันสำคัญที่ควรทราบ ชุมชนของเรา การดำเนินชีวิตในสังคม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 2-36) เมื่อพิจารณาเนื้อหาของกลุ่มสร้างประสบการณ์ชีวิต จะพบว่า มีความเหมาะสมและสอดคล้องที่จะนำ เรื่องของความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีมาสอดแทรกเป็นอย่างมาก ดังคำกล่าวของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2525: 319-321) ที่กล่าวว่า เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีลักษณะที่ได้บูรณาการเนื้อหาทางสาขาวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และเนื้อหาที่จัดไว้นั้น เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น

สำหรับการจัดหลักสูตรวัฒนธรรมพื้นบ้านให้นักเรียนนั้น เฉลียว บณิลเลิศ (2529: 34) ได้เสนอว่า นักพัฒนาหลักสูตรควรวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของชุมชน เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของชุมชน และเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนในชุมชนด้วย เช่น โครงการสอนนักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ ครูในท้องถิ่นควรร่วมมือกันรวบรวมนิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้าน ฯลฯ หลังจากที่ได้รวบรวมแล้ว ครูจะทำการสำรวจคำและเนื้อเรื่อง เพื่อนำมาจัดเป็นบทเรียน ซึ่งนักเรียนจะสามารถอ่านและเขียนได้อย่างรวดเร็ว เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของนักเรียนเอง นอกจากนี้ วิไล ดวงแก้ว (2530: 23-24) ได้กล่าวว่า ประเพณีพื้นบ้านสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้โดยใช้ประเพณีพื้นบ้านเป็นแกนกลาง แล้วนำเอากิจกรรมต่าง ๆ มาประกอบเพื่อเป็นตัวเสริมและเพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขสนาน ตลอดจนเห็นคุณค่าของประเพณี เช่น ประเพณีลอยกระทง ครูจะมีการบรรยายในห้องเรียน การจัดป้ายนิเทศวันลอยกระทง การทำกระทง การประกวดนางนพมาศ และการแห่กระทงไปลอยในแม่น้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2531: 73-74) ที่ได้กล่าวถึงศิลปะและประเพณีในท้องถิ่น ตลอดจนวิธีการสอนว่า

... ความงดงามของศิลปพื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็น ความมอঙ্গการของฝีมือช่างและสถาปัตยกรรมในวัดและในวัง ความไพเราะของคนตรี ท่วงท่าต่าง ๆ ศิลปะที่สะท้อนภาพชีวิตและจิตวิญญาณของชุมชน สิ่งประดิษฐ์และผลิตภัณฑ์ เป็นงานฝีมือของชาวบ้าน งานประดิษฐ์และละเอียดทรงคุณค่า เรื่องเล่าและคติชาวบ้านที่เป็นนิทานปรัมปรา ทำให้ทิวเขา แม่น้ำ และอิฐหักกากมูนในโบราณสถานมีความหมาย และสร้างความภาคภูมิใจแก่เยาวชนรุ่นหลัง สถานที่ใดที่ยังคงลักษณะไทยไว้ได้ . . .

หมู่บ้านจึง เป็นแหล่งสมบัติทิพย์ของ เมืองไทย เขาชาวไทยต้อง เรียนรู้และ เข้าถึงคุณค่าทางศิลปะที่เกิดขึ้น . . . วิธีการสอนต้องจัดโอกาสให้นัก เรียนได้สัมผัส และ เข้าถึงคุณค่าของศิลปะวัฒนธรรมในท้องถิ่นและขยายวงกว้างออกไปจนนักเรียนเกิดความตระหนักว่า บ้าน เมืองไทย เรานี้ช่างมีสิ่งดีงามล้ำค่าที่ต้องธำรงรักษาไว้ อย่างจริงจัง

สุจริต เพียรชอบ (2521: 84-85) ได้เสนอแนะว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมในโรงเรียนอาจทำได้หลายทาง เช่น สอดแทรกลงไปในบทเรียน นอกจากนี้ อุทัย วรสุวรรณรักษ์ (2525: 13) ทำการวิจัยและพบว่า การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี มาสอนในห้องเรียนจะทำให้เด็ก เกิดความซาบซึ้งในวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ด้วย เพราะวัฒนธรรมเหล่านี้มีคุณค่าในตัวของมันเอง ทั้งยังช่วยให้ผลการเรียนของเด็กดีขึ้น และจากการวิจัยของ สมชาย ตันติสันติสุข (2527: จ) ที่พบว่า การนำนิทานพื้นบ้านมาใช้ เพื่อ เสริมการอ่านสำหรับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการอ่านมากกว่ากลุ่มควบคุมมาก และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ สุนทรี ดวงทิพย์ (2525: ง) ที่พบว่า วรรณกรรมพื้นบ้านมีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้มาก

อภิปรายผลจากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้บริหารที่ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารทุกคนนับถือศาสนาพุทธและมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก เป็นส่วนใหญ่ สำหรับประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนส่วนมากมีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี และมีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมทางด้านวัฒนธรรม สำหรับผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมจะได้รับการอบรมเพียง 1-2 ครั้ง

ตอนที่ 2 บทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน

1. วิธีการศึกษาและรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านจากเอกสารต่าง ๆ มากที่สุด

วิธีการหนึ่งที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ตลอดไปนั้น กรมศิลปากร (2526: 17) ได้เสนอแนะว่า ควรมีการรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านโดยการบันทึกไว้อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถใช้เป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าถึงความ เป็นมาของชาวบ้านท้องถิ่น บทบาทของครูในการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านนั้น สิทธิชัย ฮาดานิติ (2524: 140) ได้เสนอแนะว่า ครูควรมีการศึกษาค้นคว้า และวิจัยวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบแก่นสาร เนื้อแท้ของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ แล้วนำมาอบรมสั่งสอนนักเรียน ขณะเดียวกันก็ทำการเผยแพร่ผลการค้นคว้าไปสู่ประชาชนทั่วไปด้วย นอกจากนี้ก็อาจจัดตั้งหอวัฒนธรรมหรือมูมวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นไว้ เป็นหมวดหมู่ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและการเผยแพร่วัฒนธรรม สำหรับในจังหวัดพิษณุโลก โรงเรียนที่ทำคือ โรงเรียนตะมอประชาสรรค์ อำเภอบางระกำ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กมล รอดคล้าย (2525: จ) และ ชำนาญ แก้วคะดา (2526: บทคัดย่อ) ที่ได้ผลการวิจัยตรงกันว่า ครูควรสำรวจและรวบรวมความรู้ด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน แล้วนำมาศึกษาและวิจัย นอกจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีหน้าที่รวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านแล้ว สถาบันการศึกษาที่สูงกว่าก็สามารถทำได้ และทำได้ดีมาก คือ สถาบันอุดมศึกษา เพราะมีความพร้อมทางด้านบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นอย่างดี ตลอดจนมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ดังคำกล่าวของ ประทุม ชุ่มเห็งพันธ์ (2522: 3-12) ที่กล่าวว่า วิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยทุกแห่งทั่วประเทศ ควรก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวม สงวนรักษา และจัดแสดงสมบัติทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และยังสามารถให้บุคคลอื่น ๆ เข้ามาศึกษาค้นคว้าได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2530: 98) ที่เสนอว่า ห้องสมุดในมหาวิทยาลัย ควรจัดซื้อสนเทศทางวัฒนธรรม โดยยึดหลัก 2 ประการคือ

1. ซื้อสนเทศทางวัฒนธรรมด้านความรู้ โดยมุ่งหวังที่จะให้ใช้ในทางการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ ซึ่งได้แก่ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
2. ซื้อสนเทศทางวัฒนธรรมด้านพิพิธภัณฑ์ คือ จัดซื้อสนเทศเหล่านี้ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ใช้ของจริง เป็นหลัก

จังหวัดพิษณุโลก เป็นจังหวัดที่รัฐบาลจัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาภาคเหนือตอนล่าง สถาบันการศึกษาจะมีศูนย์วัฒนธรรมตั้งอยู่ภายในสถานศึกษา เช่น ศูนย์ศึกษาและวิจัย วัฒนธรรมพื้นบ้านหัวเมืองฝ่ายเหนือของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านของโรงเรียนนครไทยวิทยาคม ห้องสมุดประชาชน และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของ จ.ส.อ.ดร.ทวี นурณเขตต์ ซึ่งเป็นของเอกชน สถานที่ที่กล่าวมาต่างมีเอกสารทางด้านวัฒนธรรม ตลอดจนศิลปวัตถุของชาวบ้านไว้ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้เข้ามาศึกษา โดยเฉพาะที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก และวิทยาลัยครูพิบูลสงครามได้เปิดบริการทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ จึงเป็นการสะดวกแก่ผู้ที่เข้ามาศึกษาด้านวัฒนธรรมได้ตลอดเวลา

2. การเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านแก่นักเรียนและประชาชน

2.1 การเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านให้นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ได้เสนอแนะให้ครูผู้สอนได้สอดแทรกความรู้เรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้านลงในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่ม โดยสอดแทรกตามความเหมาะสมของเนื้อหา

อนึ่ง ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้ตรงกับผลการวิจัยที่ได้จากแบบสอบถามของครูผู้สอน คือ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโครงการแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 (2530-2534) ของกระทรวงศึกษาธิการ (2530: 139-140) ที่เสนอแนะวิธีการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมไว้ดังนี้ "ให้สถานศึกษามีการศึกษาค้นคว้า วิจัย วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เน้นในเรื่องสาระแก่นสารที่เป็นความดีงาม ความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอน เรื่องวัฒนธรรมในสถานศึกษา ทุกระดับ ทุกประเภท และให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียน นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ รักษา พื้นฟู ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น"

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526: 275-276) ได้เสนอแนะโครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น โครงการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณีของท้องถิ่น

จากแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ และจากโครงการต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ได้กำหนดแนวทางการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านให้นักเรียนทราบโดยวิธีเสนอแนะให้ครูผู้สอนทุกคนสอดแทรกลงไป ในบทเรียนตามความเหมาะสมของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ มานิจ จันโทรี (2528: 114-115) พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นด้วยว่า โรงเรียนควรมีบทบาทต่อการสอนและพัฒนาวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่

2.2 วิธีการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านให้ประชาชนทราบ พบว่า โรงเรียนจัดตั้งกลุ่มสนใจวัฒนธรรมพื้นบ้านขึ้นภายในโรงเรียน แล้วเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกลุ่มที่ตนสนใจ

โรงเรียน เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้น เนื่องจากความต้องการของชุมชน โดยทำหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่สังคม ซึ่งบทบาทหน้าที่ของการศึกษาต่อสังคมสามารถจำแนกได้เป็น 5 ประการ คือ การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การบริการสังคม และการเปลี่ยนแปลงสังคม (วิจิตร ศรีสอาน 2525: 21) ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญญู สาธร (2523: 3) ที่กล่าวถึงความสำคัญของสถาบันการศึกษาต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมว่า "...ครู อาจารย์ และพระสงฆ์ เป็นตัวแทนทำการถ่ายทอดและปลูกฝังวัฒนธรรม ศิลปธรรม จริยธรรม และศาสนธรรม ซึ่งเป็นงานหลักของการศึกษา..." สำหรับวิธีส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2529: 7-9) ได้เสนอแนวทางการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมไว้ดังนี้ "ให้มีการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสวัฒนธรรม ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และมีการประพฤติที่เหมาะสม" ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร โคตรบรรเทา และคนอื่น ๆ (2525: 178) ที่เสนอแนะว่าโรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางทางด้านความรู้และด้านวัฒนธรรม และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527: 28) ให้นโยบายต่อโรงเรียนว่า ควรจัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์ส่งเสริมการศึกษา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น สำหรับการจัดตั้งกลุ่มสนใจด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกนั้น จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้เชิญผู้มีความรู้ ความชำนาญทางด้าน

วัฒนธรรมนั้น ๆ มาเป็นที่ปรึกษาที่โรงเรียนแล้วโรงเรียนประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมกลุ่มตามความสนใจ ที่ปรึกษาของโรงเรียนจะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ประชาชนในกลุ่มนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ มณี พยอมยงค์ (2525: 30-31) ที่กล่าวว่า ควรรวบรวมผู้สนใจและผู้มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรมให้มีโอกาสทำงานร่วมกัน เพื่อที่จะทำงานให้ส่วนรวมดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับรายงานการดำเนินงานโครงการพัฒนาชนบทภาคเหนือ 2526 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527: 26) ที่เสนอไว้ว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดและส่งผลถึงชุมชน คือ การจัดศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมให้ประชาชนในโรงเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจริต บัวพิมพ์ (2529: 79) ที่พบว่า สถาบันการศึกษาควรให้การสนับสนุนในการตั้งชมรมวัฒนธรรมพื้นบ้านให้มากขึ้น และให้มุ่งเน้นด้านการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านให้ชุมชนทราบจนทำให้เกิดความรักและความหวงแหนและก่อให้เกิดการอนุรักษ์ สืบต่อวัฒนธรรมต่อไป นอกจากนี้ผู้บริหารควรให้ความสนใจ ควรมีความรู้และเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรม และเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมสู่ชุมชน

3. มัธยทาในการดำเนินงาน

3.1 มัธยทาการดำเนินงานการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรมพื้นบ้าน อันเนื่องมาจากโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขาดทุนทรัพย์ ขาดอุปกรณ์ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐที่ได้รับงบประมาณมากกว่าการศึกษาระดับอื่น ๆ แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527: 1) ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่รัฐจัดให้เปล่าสำหรับปวงชน ซึ่งไม่มีการเก็บเงินบำรุงการศึกษาเหมือนโรงเรียนในระดับอื่น ๆ งบประมาณที่โรงเรียนได้รับจะนำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์เพื่อประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดกิจกรรม การจัดหาเครื่องมือ และวัสดุในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ให้สมบูรณ์แบบ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ

อนงศิริ วิชาลัย (2525: 3) ที่ได้พบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาที่มีปัญหาในด้านการขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดอุปกรณ์และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ สังกัด มิตภักดี (2525: 57-61) สุมณฑา แยมเจริญ (2527: 13) และ ดิลก พัฒน์วิชัยโชติ (2528: 206) ได้เสนอผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานในการพัฒนาและบริการชุมชน คือ ปัญหาขาดงบประมาณในการสนับสนุน ปัญหาการขาดแคลน เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และโรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความสามารถ จากที่กล่าวมา ปัญหาทางด้านการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหลายจึง เป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกันมาก คือ การขาดงบประมาณ และขาดกำลังคนในการทำงาน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกนั้น จากการวิจัยพบว่า ร้อยละ 58 ได้แก่ปัญหาโดยการออกเงินส่วนตัว และเชิญชวนให้ครูช่วยกันบริจาคร่วมด้วย แทนงบประมาณบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ลักษณ์ อินทะจักร (2529: 231) ที่พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่พบมากที่สุดคือ งบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยขอเงินบริจาคจากคณะครู และเงินบริจาคจากผู้ปกครอง

3.2 ปัญหาการดำเนินงานการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน อันเนื่องมาจากประชาชน พบว่า ประชาชนส่วนมาก เศรษฐกิจไม่ดี จึงไม่ร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัด

โครงการที่โรงเรียนประถมศึกษาจัดขึ้น เพราะขาดการร่วมมือจากประชาชน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจของชาวบ้านไม่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ค่าครองชีพและมาตรฐานในการดำรงชีวิตสูงขึ้น แต่ประชาชนยังมีรายได้ต่ำจึงต้องใช้เวลาส่วนมาก ไปประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว จากการวิจัยของ สะอาด ฟองอินทร์ (2527: 9) และ ศิรินา กระสาทอง (2529: 9) ได้ผลการวิจัยตรงกันว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา คือ การขาดงบประมาณที่จะใช้สนับสนุนโครงการ และประชาชนมีความยากจนอยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อุไร ฤาชา (2530: 117) ที่พบว่า การบริหารงานด้านการร่วมมือของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนนั้น ชุมชนมีฐานะยากจนต้องใช้เวลาในการหารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัวถึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ต่อกิจกรรมของโรงเรียน อนึ่งการที่โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบท และประชาชนส่วนมากประกอบอาชีพทาง เกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ อาจทำให้มีรายได้อาจไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว จำเป็นต้องใช้เวลาว่างของตนหารายได้พิเศษ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ ดังนั้นถ้าหากโรงเรียนประถมศึกษาต้องการให้ประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นนั้นภายในโรงเรียน จำเป็นต้องพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

วิธีการที่ครูและโรงเรียนจะสามารถจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่น สุจิต เพียรชอบ (2522: 54) ได้กล่าวไว้ว่า ครูสามารถจัดทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังมีรายละเอียดที่สำคัญ คือ

การให้ความรู้แก่ประชาชนด้าน เศรษฐกิจและอาชีพโดยตรง คือ การจัดชั้นเรียนสำหรับผู้ใหญ่ในคอน เียนหรือคอนกลางคืน ซึ่งอาจจะ เป็นการศึกษาสามัญหรือ การศึกษาด้านอาชีพก็ได้ สำหรับด้านอาชีพนั้นทางโรงเรียนอาจใช้อาสาสมัครจากชุมชนหรือจากหน่วยงานใดก็ได้ทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งก็อาจทำได้โดยการสำรวจ ความสามารถพิเศษของครูในโรงเรียนนั้น แล้วจัด เป็นวิชาย่อย ๆ ซึ่งจัด เป็นระยะเวลาสั้น ๆ (Mini Course) เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้ ตัดผม ตัด เสื้อ วาดภาพ วาดการ์ตูน การถ่ายภาพ การทำบัญชี พิมพ์ดีด ชวเลข ไฟฟ้า และ เครื่องยนต์ สำหรับค่าใช้จ่ายนั้นอาจมีหน่วยงานบางหน่วยอุปถัมภ์ หรืออาจเป็นค่าใช้จ่าย เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เก็บจากผู้เรียนก็ได้ วิชาย่อย ๆ ที่ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียน นอกจากจะเป็นความรู้ประดับตัวแล้ว อาจนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือ เป็นการหารายได้พิเศษก็ได้ การให้การศึกษาแก่ประชาชนทางอ้อมก็คือ การให้การศึกษา โดยผ่านทางนักเรียน เมื่อนักเรียนได้เรียนบทเรียนต่าง ๆ จากทางโรงเรียน แล้ว เช่น โภชนาการ สุขศึกษา การเกษตรกรรมแผนใหม่ ซึ่งในการเรียนนั้น อาจมีการปฏิบัติที่บ้านด้วย ผู้ปกครองของเด็กก็จะเกิดการ เรียนรู้ไปในขณะที่ เดียวกันกับที่ลูกนำไปปฏิบัติที่บ้าน

4. แนวทางการแก้ปัญหา

4.1 การแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากโรงเรียน โดยทางโรงเรียนได้พยายาม จัดให้ครู เข้ารับการอบรมและ เสนอโครงการให้มีการอบรมขึ้นในระดับจังหวัด หรือระดับ เขต การศึกษามากขึ้น

จากสถานภาพของครูที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า ครูได้รับการอบรม

ทางด้านวัฒนธรรมเพียงร้อยละ 30.42 และโดยส่วนมากได้รับการอบรมเพียง 1-2 ครั้ง ดังนั้นจะพบว่าครูได้รับการอบรมน้อยมาก อันเป็นสาเหตุให้ครูขาดความเข้าใจในวิธีการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน และนอกจากนี้จากการที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี ทำให้ครูไม่ได้รับการกระตุ้นให้สนใจด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน สืบต่อจากที่เคยศึกษาจากหลักสูตร การฝึกหัดครู และหลักสูตรทางการศึกษาอื่น ๆ ดังผลการวิจัยของ กมล รอดคล้าย (2526: 70) ที่พบว่า ครูยังขาดความรู้และประสบการณ์ และไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ วัลยา โกสุม (2530: 223) ได้กล่าวว่า การที่ครูไม่ได้รับการอบรมทางด้านวัฒนธรรม เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูขาดความรู้ด้านวัฒนธรรม การอบรมทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านให้แก่ครู จึงมีความสำคัญอย่างมาก ดุสิต ทองสลวย (2531: 105) เสนอแนะว่า ครูควรได้เข้ารับการอบรมทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ อุบลารณ ภูวนานันท์ (2524: 62) ที่ตั้งข้อสังเกตว่า "ควรจัดให้มีการอบรมความรู้ในวัฒนธรรมท้องถิ่น นั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ" ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด ฯลฯ ควรจัดให้มีการอบรมความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ตลอดจนวิธีการสอนในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ถูกต้องให้บ่อยครั้ง โดยอาจจัดการอบรมแก่ครูในระหว่างมิตภาคเรียน เพื่อครูจะได้มีเวลาเต็มที่ในการอบรม อันจะนำมาซึ่งความรู้และความชำนาญในด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อให้การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของ ชู (Choo 1964: 20) ที่กล่าวว่า "ผู้มีความชำนาญย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือ และสามารถชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามได้มากกว่าผู้ที่ไม่ชำนาญ"

4.2 แนวทางการแก้ปัญหานี้ เนื่องจากประชาชน หยว่า โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยโรงเรียนได้พยายามจัดกิจกรรมที่สำคัญ ๆ และเป็น เรื่องที่ชุมชนให้ความสนใจ เพื่อให้ประชาชนเต็มใจและยินดี เข้าร่วมงาน

โรงเรียน เป็นสถานที่สังคมสร้างขึ้น เพื่อรับหน้าที่ในการฝึกอบรมเยาวชน ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่เยาวชนและประชาชนของสังคมนั้น สำหรับบทบาทของโรงเรียนที่มีต่อชุมชนนั้นมีหลายประการ ดังคำกล่าวของ เอกวิทย์ ๗ กลาง (2526: 62) ว่า

“โรงเรียนน่าจะมีบทบาทในการประสานงานร่วมกับหน่วยงานของเอกชน หรือหน่วยราชการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาชุมชน เช่น การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปดนตรี กีฬา วัฒนธรรมพื้นฐาน การทำมาหากินและอื่น ๆ” ซึ่งสอดคล้องกับ สรพินธ์ ยันต์ทอง (2526: 317) ที่กล่าวว่า บทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อชุมชนคือ มีส่วนช่วยให้สมาชิกของชุมชนรู้จักทรัพยากรของท้องถิ่น รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ภาคภูมิใจในท้องถิ่น อนึ่งโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ได้จัดทำกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ (2525: 7) ที่ว่า ควรส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจเห็นคุณค่าและยอมรับวัฒนธรรมของท้องถิ่น สำหรับการขาดความร่วมมือของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นนั้น โรงเรียนได้แก้ไขโดยพยายามจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ประชาชนสนใจ เช่น การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนจะได้เข้ามามีกิจกรรมมากขึ้นจากโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้น และได้เชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จากการวิจัยของ สิริรัตน์ สุทธิดารา (2529: 94) พบว่า ชุมชนต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคี และต้องการให้โรงเรียนสนับสนุนการจัดงานที่ชุมชนจัดขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ควรกระตุ้นให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านและควรจัดโครงการวัฒนธรรมสัญจรขึ้น โดยครั้งแรกอาจเริ่มขึ้นในระหว่างกลุ่มโรงเรียนกับกลุ่มโรงเรียนภายในอำเภอ ต่อมาจึงขยายเป็นระหว่างอำเภอกับอำเภอ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้านมากยิ่งขึ้น
2. ในระหว่างมิตภาคเรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด และศูนย์ศึกษาและวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านหัว เมืองฝ่าย เหนือ ควรร่วมมือกันจัดให้มีการอบรมครูในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การรวบรวมข้อมูล การเผยแพร่วัฒนธรรม ตลอดจนการเสนอแนะวิธีสอน เรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน
3. ควรมีการกำหนดการสอนวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในหลักสูตรให้ชัดเจน โดยการจัด เป็น

หน่วย ๆ หนึ่งในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับการจัดสร้างหน่วยการสอนควรมีการร่วมมือกันระหว่างศึกษานิเทศก์ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ

4. ครูควรมีการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการแสดงบนเวที พร้อมทั้งควรมีการอธิบายประวัติความเป็นมา ความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้น ๆ ก่อนที่จะมีการแสดง

5. โรงเรียนควรมีการมอบหมายให้บุคคลที่ผ่านการอบรมทางด้านวัฒนธรรมให้รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์อย่าง เป็นระบบ เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. จากโครงการครูศึกษาศึกษาทางกลุ่มโรงเรียนแต่ละกลุ่มควรมีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านประจำกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ในการอบรม อธิบาย สาธิต และฝึกฝนให้นักเรียนได้ทราบถึงวัฒนธรรมที่สำคัญในท้องถิ่นคน ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิจะมีการหมุนเวียนไปมาโรงเรียนต่าง ๆ จนครบทุกโรงเรียน และในบางครั้งควรมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มอื่นมาบรรยาย สาธิต วัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่นอื่นมาที่โรงเรียนของคน

7. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก วิทยาลัยครูพิษณุโลก และโรงเรียนประถมศึกษา ควรร่วมมือกันในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การออกเก็บข้อมูลภาคสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านในทุก ๆ อำเภอ การจัดทำเอกสาร หนังสือ เพื่อแจกจ่ายให้ห้องสมุดของโรงเรียนทุกระดับการศึกษา ตลอดจนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

8. ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน และศูนย์ศึกษาวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านหัวเมืองฝ่ายเหนือ การมีบทบาทในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันข้อมูล งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ มักจะอยู่เฉพาะในห้องสมุดของวิทยาลัยครูพิษณุโลก และห้องสมุดของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เท่านั้น จึงน่าจะมีการแจกจ่ายข้อมูล งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรจัดทำรูปภาพ สไลด์ หรือวีดีโอทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัด เพื่อให้บริการแก่โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. ควรจัดให้มีการทัศนศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของ จ.ส.อ.ดร.ทวี บุรณเขตต์ ทั้งนี้อาจจัดขึ้นในวันเด็กก็ได้

ข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยถึงรูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านที่โรงเรียนประถมศึกษา
พึงกระทำ
2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ตัวอย่าง หนึ่งอำเภอต่อนักวิจัยหนึ่งคน และทำทุกอำเภอของจังหวัด ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด นึกถึงมากยิ่งขึ้น
3. ควรทำการวิจัยว่าวัฒนธรรมพื้นบ้าน เรื่องใดที่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้
อย่างเหมาะสมกับ เนื้อหาวิชา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย